

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie ze skargi M. H.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego
w (...) z dnia 18 maja 2018 r., sygn. akt I ACa (...)
w sprawie z powództwa M. H.
przeciwko P. W. i Towarzystwu Ubezpieczeń i Reasekuracji
"[...]" S.A. w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 września 2020 r.,

- 1. odrzuca skargę;**
- 2. nie obciąża skarżącej kosztami postępowania skargowego;**
- 3. przyznaje adw. M. M. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) wynagrodzenie w kwocie 12.500 zł (dwanaście tysięcy pięćset złotych), w tym należny podatek VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu skargowym.**

UZASADNIENIE

Skarżąca M. H. wniosła - na podstawie art. 424¹ § 1 k.p.c. - o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 maja 2018 r., sygn. akt I ACa (...), wydanego w sprawie o zapłatę.

W uzasadnieniu powołała się na naruszenie:

1. przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy:

- art. 139 § 1 k.p.c. w zw. z art. 25 k.c. poprzez uznanie, że pozew, zawiadomienie o rozprawie oraz wyrok zaoczny w sprawie przed Sądem Okręgowym w K. , sygn. akt XIII GC (...), został doręczony prawidłowo na adres zamieszkania powódki, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż dokumenty te nie zostały doręczone na adres zamieszkania powódki, a nadto pismo inicjujące postępowanie winno być doręczone do rąk adresata, ewentualnie w sposób wskazany w art. 138 k.p.c., które to naruszenia spowodowały, że Sąd uznał, iż ww. wyrok zaoczny został wydany zgodnie z prawem i nie zostałyby stwierdzone jego niezgodność z prawem na skutek wniesienia skargi przez r. pr. A.G.;
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niedokonanie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i zastąpienie jej oceną dowolną, a w konsekwencji, poczynienie błędnych ustaleń faktycznych w sprawie poprzez przyjęcie, że powódka nie wykazała przesłanek odpowiedzialności pozwanych, a tym samym przyjęcie, iż nie przysługuje jej wobec pozwanych zgłoszone w pozwie roszczenie, podczas gdy prawidłowa ocena dowodów winna prowadzić do ustalenia, że powódka wykazała przesłanki odpowiedzialności pozwanych oraz poniesioną szkodę;
- art. 217 § 2, art. 227, 232, 233 i 278 § 1 k.p.c., które to uchybienie miało wpływ na treść orzeczenia, poprzez niewyjaśnienie okoliczności faktycznych sprawy istotnych dla rozstrzygnięcia w wyniku oddalenia wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, co skutkowało niezbadaniem istnienia i wysokości roszczenia dochodzonego pozwem;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 6, 353 § 1 i art. 659 § 1 k.c. poprzez przyjęcie w oparciu o złożone do akt postępowania dokumenty, że Gmina R. była legitymowana czynnie do dochodzenia roszczeń od powódki w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w K. w sprawie o sygn. akt XIII GC (...), podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż stroną umowy najmu,

z której zgłoszono roszczenia, była spółka Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki [...] sp. z o.o. w R. , a Gmina R. nie wykazała, co do zasady i wysokości przysługującej jej wierzytelności oraz legitymacji do dochodzenia roszczenia, co winno skutkować oddaleniem pozwu;

- art. 6 w zw. z art. 471, 355 § 1 i 2 oraz art. 361 § 1 i 2 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że działanie r. pr. A. G. i adw. P. W. nie doprowadziły do powstania szkody u powódki, podczas gdy w niniejszej sprawie powódka wykazała, że gdyby r. pr. A. G. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego w K. w sprawie o sygn. akt XIII GC (...), skarga zostałaby uwzględniona, a zatem gdyby adw. P. W. uzupełnił w terminie braki formalne pozwu przeciwko r. pr. A. G. , pozew ten byłby zasadny i roszczenie zostałoby uznane, a w konsekwencji, roszczenie skierowane przeciwko adw. P. W. i ubezpieczycielowi (odpowiadającemu na podstawie art. 822 k.c.) winno zostać uwzględnione w kontekście przepisów o naprawieniu szkody.

Nadto skarżąca wskazała, że nie jest i nie było możliwe wzruszenie wyroku Sądu drugiej instancji w drodze innych środków prawnych, albowiem brak jest podstaw do złożenia skargi o wznowienie postępowania, a kasacja nie została złożona wskutek sporządzenia przez ustanowionego pełnomocnika z urzędu opinii o bezzasadności kasacji i upływu terminu do jej wniesienia.

Następnie, w piśmie z dnia 18 maja 2020 r., skarżąca przedłożyła zawiadomienie Prokuratury Krajowej Departament Postępowania Sądowego Wydział Skargi Nadzwyczajnej z dnia 14 kwietnia 2020 r., znak pisma PK IV Sn (...), o pozostawieniu jej pisma bez biegu. Wyjaśniła, że złożyła do Prokuratora Generalnego wniosek o złożenie skargi nadzwyczajnej - na podstawie art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym - w sprawie XIII GC (...), a także w niniejszej sprawie, gdzie istota sprawy sprowadzała się do oceny przez Sądy orzekające zgodności z prawem orzeczenia w sprawie o sygn. akt XIII GC (...) Prokuratura Generalna odmówiła skarżącej wniesienia skargi w sprawie i pozostawiła pisma bez biegu, stwierdzając, że nie widzi podstaw do wniesienia skargi nadzwyczajnej dla

zapewnienia zgodności orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym środkiem prawnym pozwalającym na zakwestionowanie orzeczeń, których wydanie stało się źródłem szkody, a które równocześnie pozostają w oczywisty i rażący sposób sprzeczne z prawem. Podstawę uwzględnienia skargi stanowić może wadliwość orzeczenia o zasadniczym i ewidentnym charakterze, nie zaś każdy, nawet marginalny czy wątpliwy, wypadek jego sprzeczności z prawem (zob. postanowienia SN: z dnia 23 października 2014 r., V CNP 15/14 i z dnia 16 czerwca 2015 r., IV CNP 72/14). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku posiada ściśle określony cel - służy uzyskaniu prejudykatu (w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c.), niezbędnego do dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa w odrębnym postępowaniu.

Zarysowana powyżej szczególna funkcja omawianej skargi w polskim systemie prawa determinuje postrzeganie tego środka zaskarżenia jako środka prawnego o ściśle sformalizowanym charakterze. Wiąże się to z kreowaniem po stronie skarżącego obowiązku ścisłego wykazania przesłanek dopuszczalności skargi, określonych w art. 424¹ § 1 k.p.c., oraz spełnienia wymagań skargi wyróżnionych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. Skarga o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia z prawem powinna zatem zawierać oznaczenie orzeczenia, od którego została wniesiona, ze wskazaniem, w jakiej części zostało ono zaskarżone, przytoczenie jej podstaw i ich uzasadnienie, wskazanie przepisu prawa, z którym orzeczenie to jest niezgodne, uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy, wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe oraz wnioski o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem. Zachowanie tych wymagań konstrukcyjnych skargi podlega przy tym badaniu przez Sąd Najwyższy przy wniesieniu skargi, zaś uchybienie tym wymaganiom nie podlega sanowaniu i skutkuje odrzuceniem skargi *a limine* (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wyjaśnił jednocześnie, że powyższe wymagania konstrukcyjne powinny być spełnione w sposób kumulatywny, a nadto, że każde z nich ma charakter samoistny i powinno być spełnione samodzielnie, niezależnie od innych (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia 20 lipca 2005 r., IV CNP 1/05 i z dnia 7 sierpnia 2012 r., III CNP 14/12).

Stwierdzić należy, że nie zostało spełnione przez skarżącą wymaganie określone w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., tj. wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Dążąc do realizacji powyższego wymagania formalnego, w uzasadnieniu wniesionego środka zaskarżenia skarżąca wskazała, że w odniesieniu do wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 października 2017 r. nie istniały podstawy do jego wzruszenia, gdyż brak jest podstaw do złożenia skargi o wznowienie postępowania, a kasacja nie została złożona wskutek sporządzenia przez ustanowionego pełnomocnika z urzędu opinii o bezzasadności kasacji i upływu terminu do jej wniesienia (s. 3 skargi). W ślad za złożoną skargą skarżąca nadesłała pismo z dnia 18 maja 2020 r., w którym wyjaśniła, że złożyła do Prokuratora Generalnego wniosek o złożenie skargi nadzwyczajnej w sprawie XIII GC (...) a także niniejszej sprawie.

Ze stanowiskiem takim nie można się zgodzić, albowiem z załączonego do jej pisma „zawiadomienia” (opatrzonego datą 14 kwietnia 2020 r.), którym Prokuratura Generalna odmówiła skarżącej wniesienia skargi w sprawie i pozostawiła pismo bez biegu, wynika, że prośba o wniesienie skargi nadzwyczajnej dotyczyła tylko wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 grudnia 1999 r., sygn. akt XIII GC (...), a nie niniejszej sprawy, tj. zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 maja 2018 r., sygn. akt I ACa (...). Dlatego też, jej twierdzenie o braku możliwości wzruszenia zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych (tj. skargą nadzwyczajną) nie mogło odnieść oczekiwanego przez skarżącą skutku.

Zawarte w uzasadnieniu niniejszej skargi stanowisko skarżącej w kwestii dopuszczalności wzruszenia orzeczenia objętego zaskarżeniem pomija okoliczność, że w dniu 3 kwietnia 2018 r., a więc przed wniesieniem przedmiotowej skargi, do polskiego systemu prawnego wprowadzono kolejny nadzwyczajny środek

zaskarżenia, tj. skargę nadzwyczajną, której celem jest eliminacja prawomocnych orzeczeń naruszających zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP albo w sposób rażąco naruszających prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 89 i n. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 825 ze zm.). Ze względu na to, że uwzględnienie skargi nadzwyczajnej - zgodnie z art. 398¹⁵ i 398¹⁶ k.p.c. w zw. z art. 95 ustawy o SN - prowadzi do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania albo do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i orzeczenia na nowo co do istoty sprawy, a więc do eliminacji przyczyny „szkody judykacyjnej”, to dla spełnienia wymagania określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. konieczne było również wykazanie przez skarżącego we wniesionym środku zaskarżenia, że wzruszenie zaskarżonego wyroku nie jest możliwe w wyniku wniesienia skargi nadzwyczajnej (zob. np. postanowienia SN: z dnia 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18 i z dnia 6 listopada 2018 r., II CNP 17/18).

Z tych względów oraz uwzględniając szczególną regulację zawartą w art. 424⁸ § 2 k.p.c., orzeczono o odrzuceniu przedmiotowej skargi z powodu pierwotnej jej niedopuszczalności, spowodowanej powstaniem przed jej wniesieniem możliwości zmiany lub uchylenia zaskarżonego wyroku wskutek wprowadzenia dodatkowego środka prawnego. Skarżąca nie wskazała bowiem, że nie było i nie jest dopuszczalne wzruszenie zaskarżonego orzeczenia, tj. wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 maja 2018 r., poprzez wykorzystanie instytucji skargi nadzwyczajnej. Wykazała jedynie, że droga ta została wyczerpana w odniesieniu do rozstrzygnięcia (wyroku) Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 grudnia 1999 r., sygn. XIII GC (...), co nie czyni zadość ww. przesłankom. Ponieważ nie zostało spełnione, co do zaskarżonego rozstrzygnięcia, wymaganie określone w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. orzeczono jak w punkcie I sentencji postanowienia.

Ze względu na osobistą, zdrowotną i majątkową sytuację skarżącej odstąpiono od obciążania jej kosztami postępowania skargowego na rzecz strony pozwanej (art. 102 k.p.c.)

O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na podstawie § 8 pkt 9 w zw. z § 16 ust. 5 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 18), z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769), a więc przy uwzględnieniu § 2 pkt 9 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

Jednocześnie nie rozstrzygano o kosztach postępowania skargowego strony przeciwnej, gdyż złożony w odpowiedzi na skargę wniosek o zasądzenie tych kosztów został wyraźnie powiązany z jej oddaleniem (zob. też orzeczenie SN z dnia 15 listopada 1934 r., C II 1677/34, Zb. Urz. 1935 r. poz. 204; postanowienia SN: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 563/01 i z dnia 29 maja 2009 r., V CSK 37/09).